

UVOD

Knjiga koju ste otvorili je drevno blago. Kinezi su je milenijumima koristili da bi proučili smisao zemaljskih poslova. Preveden na mnogobrojne jezike, *Ji Ding* predstavlja i danas, za ljude širom sveta, riznicu spoznaje i mudrosti.

Ji Ding (doslovni prevod koji se koristi u tekstu glasi *Knjiga Promene*) je možda najstarija knjiga na planeti. Poput Starog Zaveta, piramida i veličanstvenih gotskih katedrala, *Knjiga Promene* predstavlja plod kolektivnih napora kroz mnoge vekove. Najstariji i najdublji slojevi ideja zastupljenih u knjizi verovatno vuku poreklo još od sibirskih nomadskih plemena, onih kojima i američka i orijentalna kultura duguju isto poreklo. Ovi rani autori *Ji Dinga* promatrali su zvezde i morske mene, biljke i životinje i cikluse svih prirodnih zbivanja. Istovremeno su promatrali obrasce odnosa u porodicama i društvima, pravila poslovanja, državničko umeće, surovu veštinu ratovanja, večite ljudske drame ljubavi, ambicija, sukoba i časti. Oni nisu pokušavali da stvore jednu ustaljenu sliku kosmosa. Umesto toga su sistematski razrađivali ključ do načela po kome se menjaju sve stvari; jedan izvanredan, fluidan, međusobno povezan sistem odnosa - u osam trigrama i šezdeset i četiri heksagrama. Upravo kroz tu svest o uporedivosti biljnih ciklusa i društvenih obrazaca, dvorske etikete i ratnih strategija, *Ji Ding* uspeva da nam, preko ponora vekova, prenosi znanje sa takvom neverovatnom preciznošću.

Za pravog autora *Knjige Promene* smatra se Fu Sji, legendarni kineski vladar iz III milenijuma p. n. e. Misli se da je on na kornjačinom oklopu otkrio rasporede osam trigrama koji tvore šezdeset i četiri heksagrama. Drevni spisi ovako opisuju njegova razmatranja o životu u svetu:

„Na početku ne beše još ni morala ni društvena poretka. Ljudi su poznavali samo svoje majke, ne i očeve. Gladni, kretali bi u potragu za hranom; jednom namireni, bacali su ostatke. Proždimali su svoj plen sa kožom i dlakom; ispijali krv; oblačili se u krzno i rogoz. Onda je stigao Fu Sji i uprvši pogled na gore, razmotrio pojave na nebu, i uprvši pogled na dole, razmotrio oblike na zemlji. Ujedinió je čoveka sa ženom, regulisao pet stupnjeva promene i doneo zakone čovečanstvu. Izumeo je osam trigrama da bi uspostavio vladavinu nad svetom.“

Istorijski gledano, *Knjiga Promene* najšire se upotrebljavala kao almanah za poljoprivredu, lov i ribolov, sve dok kralj Ven, osnivač carstva Džou (1150-249 p. n. e) nije napisao oglede o značenjima šezdeset i četiri heksagrama. Mitski slojevi predistorijske kulture počeli su da se stapaju sa dugom i uzburkanom epohom kineske pisane istorije tek pošto je kralj Ven, jedna mudra, civilizovana i svetovna figura, dao svoje komentare na društvena i politička značenja heksagrama. Napisao ih je u zatvoreništvu gde je poslat po naredbi tiranina Džou Sji-a. U tamnici je na ćelijskom zidu imao tako duboko podsticajnu viziju heksagrama, da je sve vreme kazne proveo u prevođenju njenih oblika u reči. Presude kralja Vena predstavljale su monumentalni dodatak na drevne heksagrame, jer su u njima oblasti trgovine, politike i društvenih odnosa, dovedene u vezu sa elementarnim silama prirode.

Kralja Vena je iz tamnice izbavio njegov sin Vu, pokrenuvši bunu i zbacivši Džou Sji-a. Kralj Ven je preuzeo presto a njegov sin, kasnije vojvoda od Džoua, dovršio je očevo delo pišući komentare na svaku od šest linija heksagrama.

Najistaknutiji filozofi kineske misli, Lao Ce, Mencije, Mo Ci, Džu Sji i Čuang Ce, bili su pod uticajem *Knjige Promene*, i lično su doprinosili njenom razvoju. Najvažniji doprinos među njima predstavlja niz komentara cenjenog filozofa Konfucija (551-479 p.n.e) i njegovih učenika. Konfucijeve beleške, poznate kao *Deset Krila*, predstavljaju nezaobilazno štivo za svakog ko ozbiljno teži da postigne dublji uvid u *Ji Ding*. Osim što je u *Knjizi Promene* video jedno pletivo istorije, državne politike, filozofije, morala i etike, kao i almanah za poljoprivredne radove i alatke, vremensku prognozu i nauku, Konfucije je verovao da je tu pronašao *credo* svog unutrašnjeg razvoja. Govorio je:

„Umesto da se prepuštam praznim razgovorima, smatram da je izražavanje sebe kroz stvarne akcije daleko smislenije i prosvetljenije.“ Svoje zrelo doba je posvetio učenju i istraživanju *Knjige Promene* i kaže se da je tri puta pohabao kožno remenje oko pergamenta na kome je bila ispisana. Takođe je govorio da, ukoliko bi imao još pedeset godina života pred sobom, sve bi ih posvetio proučavanju *Ji-a* (promene) i, izbegavši tako veliku grešku, postao besprekoran.

Izuzetna vernost psiholoških portreta u svakom od šezdeset i četiri heksagrama, je onaj aspekt *Knjige Promene* koji je toliko oduševio psihologa Karla Junga, kada je ovaj, početkom ovog veka, slučajno naišao na prevod Ričarda Vilhelma. Jung je, impresioniran i zaintrigiran onim što je video, uspeo da navede svoju imućnu pacijentkinju i njenog muža, jednog od potomaka porodice Meloun, da finansiraju američko izdanje. Jung je otkrio da su kineski učenjaci imali jasan uvid u postojanje jedne mitske svesti povezane sa njihovim nacionalnim herojima i zlikovcima, bogovima i kraljevima, ratnicima i državicima. On je došao do toga da se ljudska priroda i kosmički poredak ujedinjuju na nivou simbola kolektivnog nesvesnog i vrše uticaj na ljude u bilo kom vremenu i u bilo kojoj kulturi podjednako. *Ji Ding* je ove životne simbole, koje je Jung zvao *arhetipovima*, tretirao kroz *heksagrame*.

Knjiga Promene se od davnina koristila da se izoluje trenutak sadašnjosti i pročita budućnost. Gatanje pomoću *Knjige Promene*, bacanje tri novčića na neku ravnu površinu šest puta ili nasumično deljenje pedeset stabljika, jedan je od načina da se zaustavi svet, ili vreme. Predstavite to sebi kao pokret zatvarača na kameri dok se lovi slika trenutka - da bi se ista kasnije mogla ispitati u detalje. Ritual zaustavljanja vremena (ili „promene“ ako hoćete), sa određenim pitanjem na umu, jedan je od načina uspostavljanja sklada između unutrašnjeg Sopstva i spoljašnjih okolnosti, na pozadini svega što se odvija u univerzumu. Sa takvim stajalištem se dublje proniče u ličnu sudbinu. Kad uz pomoć priručnika za proricanje bacite pogled u budućnost, vi uviđate koliko je, u stvari, prolazna vaša situacija, a to je kao da ste otvorili, razotkrili i pronašli samog sebe. I, kako proces napreduje, vama se na kraju otkriva da je ovaj, naizgled zapanjujuće složen svet koji vas je toliko zbunjivao, u stvari nešto što ste sve vreme duboko razumevali